

КК України і закріпити поряд з обмеженою осудністю також вікову осудність і чітко встановити правові наслідки встановлення такого різновиду осудності. Термін «вікова осудність» достатньо тривалий час використовується у кримінально-правовій доктрині і який охоплює зазначений стан неповнолітньої особи під час вчинення злочину. На доцільність закріплення такого різновиду осудності вказує анкетування, яке було проведено автором серед науковців, а також суддів, прокурорів, робітників міліції. За результатами анкетування 78 % опитуваних підтримують позицію щодо закріплення поняття та правових наслідків вікової осудності у КК України і лише 22 % виказали негативне ставлення до таких змін у Кримінальному кодексі.

Отже пропонується доповнити КК України нормою, такого змісту:
Стаття 20—1 «Вікова осудність»

«1. Підлягають кримінальній відповідальності неповнолітні особи, які досягли віку, встановленого у ч. 1 та 2 ст. 22 цього Кодексу, однак під час вчинення злочину не були здатні повною мірою усвідомлювати суспільну небезпеку чи фактичний характер свого діяння або керувати своїми діями (бездіяльністю) через наявність відставання у психічному розвитку, не пов'язаного з психічними захворюваннями або розладами.

У разі реалізації Концепції реформування кримінальної юстиції України затвердженої Президентом України і прийняття нового Кримінального Кодексу, який буде встановлювати поняття «кримінальні правопорушення» видами якого будуть злочин та кримінальні проступки, поняття та правові наслідки вікової осудності необхідно буде трансформувати у зазначений кодекс. Проте правові наслідки встановлення вікової осудності у осіб, які вчинили злочин та кримінальні проступки повинні відрізнятися.

КРАВЕЦЬ Л. К.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри кримінального права

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОСТУПКУ ЗА ПРОЕКТАМИ ЗАКОНІВ ЩОДО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Окреслена Концепцією реформування кримінальної юстиції України 2008 р. та впроваджена новим Кримінально-процесуальним кодексом України система поділу кримінальних правопорушень на злочини та проступки поставила як перед вітчизняними науковцями, так і перед українським законодавцем, складну задачу формування

інституту кримінальних проступків у вітчизняному кримінальному праві. Наслідком намагань реалізації такої задачі стали численні наукові дослідження та три проекти законів України щодо внесення змін до чинного законодавства, зокрема Кримінального кодексу України.

Ч. 1 Розділу II Концепції передбачено, що критеріями поділу кримінально карних діянь на злочини та проступки мають стати: ступінь небезпеки та правові наслідки кримінально караного діяння для особи, суспільства і держави; практика застосування кримінального та адміністративного законодавства; міжнародний досвід захисту людини, суспільства і держави від злочинів та проступків.

З врахуванням вимог Концепції, як і більшість науковців, так і народні депутати, якими було розроблено згадані законопроекти, дійшли висновку, що коло кримінальних проступків має бути сформоване з частини адміністративних правопорушень передбачених чинним КУпАП та частини злочинів, визначених діючим КК.

Поряд з цим окремої уваги потребує саме впровадження такого формування. Так, на думку Я. М. Кураша (Кураш Я. М. Окремі питання обґрунтування кримінально-правової відповідальності у світлі реформування кримінальної юстиції в Україні/ Я. М. Кураш// Проблеми законності. — 2009. — Вип. 101. — С. 154–164 С. 162) з врахуванням критеріїв характеру й ступеню суспільної небезпеки діяння і тяжкості суспільно небезпечних наслідків закон установлює покарання і саме ці критерії повинні бути вирішальними в поділі кримінальних правопорушень на злочини і кримінальні проступки. Аналізуючи зареєстровані на даний час законопроекти про внесення змін до чинного КК щодо впровадження інституту кримінального проступку, приходимо до висновку, що висловлена вище позиція поділяється й їх розробниками.

Так станом на грудень 2013 р. у Верховній Раді країни було зареєстровано: законопроект № 10126 (Проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо запровадження інституту кримінальних проступків» [Електронний ресурс]: — Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=42706), який було внесено на розгляд Верховної Ради VI скликання, однак було відкликано; законопроект № 1202 (Проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо введення інституту кримінальних проступків» [Електронний ресурс]: — Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=42733), який було внесено на розгляд Верховної Ради VII скликання, ще не було розглянуто, але вже рекомендовано комітетом з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності повернути на доопрацювання; та законопроект № 3438 (Проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо запровадження інституту кримінальних проступків» [Електронний ресурс]: — Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=42733).

gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=48706) якій, було зареєстровано 17.10.2013 надано для опрацювання комітетам.

Не заважаючи на не зовсім схвальні оцінки вказаних законопроектів, маємо їх розглянути оскільки, по-перше, їх зміст відображає напрямок сучасної законотворчості у площині розробки та впровадженні інституту кримінального проступку, а, по-друге, аналіз та зауваження до таких документів може стати корисним для подальшого процесу законотворчості. Так автори законопроекту № 10126 вирішили йти шляхом найменшого опору пропонуючи реформувати КК виходячи із вже визначеної ним у ст. 12 класифікації злочинів: законопроектом № 10126 запропоновано визнати кримінальним проступком діяння, за яке передбачене покарання у виді громадських робіт, або інше, більш м'яке покарання за винятком основного покарання у виді штрафу в розмірі понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (тобто злочини невеликої тяжкості). Законопроекти № 1202 та № 3438 пропонують відносити до проступків лише частину злочинів невеликої тяжкості. Так автори законопроекту № 1202 окремо не вказуючи у визначенні кримінального проступку кола діянь, лише посилаючись на новостворений розділ який їх вміщує, у пояснювальній записці зазначають, що до цієї групи має бути віднесено окремі діяння, що за чинним КК України відносяться до злочинів невеликої тяжкості; законопроектом же № 3438 визначено, що кримінальним проступком має бути визнано діяння, за яке передбачене покарання у виді арешту на строк не більше шести місяців, обмеження волі на строк до двох років або інше, більш м'яке покарання за винятком основного покарання у виді штрафу в розмірі понад тисячу неоподаткованих мінімумів доходів громадян. Відтак, поряд із кримінальним проступком при такому поділі залишається частина злочинів невеликої тяжкості, які при залишеному в проєктах понятті малозначного злочину створюють певне нагромадження.

Крім цього також зазначимо, що таке відмежування не повністю відповідає встановленим вимогам Концепції, оскільки не враховує правові наслідки кримінально караного діяння для особи, суспільства і держави та практику застосування кримінального. Зокрема поза врахуванням залишаються злочини середньої тяжкості, які через незначну шкоду спричинену ними володіють незначним ступенем суспільної небезпеки, за вчинення яких засуджені на практиці звільняються судом від покарання та його відбування. Про необхідність віднесення таких злочинів до кола проступків зазначає, зокрема, Дмитрук М. М. (Дмитрук М. М. Категорія проступку у кримінально-правовій доктрині : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Михайло Михайлович Дмитрук. — Одеса, 2012. — 228 с.) Враховуючи зазначене приходимо до висновку, що наявні законодавчі розробки мають значно незрілий характер та потребують подальшого вдосконалення з врахуванням здобутків досліджень сучасних науковців.